

Talousvaliokunnan mietintö n:o 49 hallituksen esityksestä laiksi tallettajien saamisen turvaamisesta säästökassatoimintaa harjoittavassa osuuskunnassa

Eduskunta on lähettänyt 2 päivänä marraskuuta 1993 talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 267 laiksi tallettajien saamisen turvaamisesta säästökassatoimintaa harjoittavassa osuuskunnassa.

Talousvaliokunta on saanut perustuslakivaliokunnalta ja valtiovarainvaliokunnalta eduskunnan määräyksen perusteella annetut lausunnot, jotka ovat tämän mietinnön liitteenä (PeVL 29 ja VaVL 5).

Esityksen johdosta talousvaliokunnassa ovat olleet kuultavina valtiosihteeri Eino Keinänen, lainsäädäntöjohtaja Pekka Laajanen ja lainsäädäntöneuvos Ilkka Harju valtiovarainministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Pauliine Koskelo ja tp. erityisasiantuntija Jyrki Jauhiainen oikeusministeriöstä, johtaja Rauni Hagman kilpailuvirastosta, pankinjohtaja Esko Ollila Suomen Pankista, johtaja Heikki Venho EKA-yhtymästä, asianajaja Jyrki Tähtinen, toimitusjohtaja Matti Sipilä Suomen Pankkiyhdistyksestä, johtaja Tuomas Hinttula Osuuspankkien Keskusliitosta, controller-toimintojen johtaja Risto Mäkeläinen ja tarkastusjohtaja Martti Hartikainen SOK:sta ja pääjohtaja Jorma Seppänen Elanosta.

Hallituksen esitys

Jos säästökassatoimintaa harjoittava osuuskunta on tullut maksukyvyttömäksi, lakiehdotuksen mukaan valtiovarainministeriöllä on valtioneuvoston määräämissä rajoissa oikeus tallettajan saamisen turvaamiseksi lunastaa valtiolle osuuskunnan säästökassaan tehty talletus. Talletus voidaan lunastaa luonnolliselta henkilöltä tai oikeushenkilöltä ja eräissä tapauksissa talletuspankilta tai muulta velkojalta.

Kirjallinen vaatimus talletuksen lunastamisesta on jätettävä osuuskunnan siihen toimipisteeseen, jossa tiliä pidetään. Vaatimukseen on

liitettävä tilinomistajan säästökirja tai muu talletuksesta annettu todistus. Lunastamista on vaadittava vuoden kuluessa talletuksen tiliehtojen mukaisesta erääntymisestä, kuitenkin viimeistään neljän vuoden kuluessa osuuskunnan maksukyvyttömyyden alkamisesta.

Talletuksesta lunastetaan vain pääoma. Valtiovarainministeriö käyttää tilinomistajan oikeuksia osuuskunnassa sen tilinomistajan puolesta, jonka talletus on päätetty turvata. Tilinomistajalla säilyy oikeus vaatia talletukseen perustuvaa maksamatonta korkosaatavaa.

Lunastetun talletuksen lunastushinta voidaan maksaa yhdessä tai useammassa erässä. Tilinomistajalle, jolla on talletus vaadittaessa maksettavalla käyttötilillä, lunastushinta suoritetaan kuitenkin yhdessä erässä.

Valtiovarainministeriöllä on oikeus asettaa osuuskuntaan erityinen asiamies valvomaan valtion etua.

Osuuskunta ei saa vastaanottaa säästökassatalletuksia maksukyvyttömyyden alkamisen jälkeen. Tämän lain perusteella ei voida turvata talletusta, joka tehdään säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan säästökassaan tämän lain voimaantulon jälkeen.

Valiokunnan kannanotot

Valiokunta ehdottaa, että lakiehdotus hyväksyttäisiin seuraavin muutoksin.

1 §: Valiokunta ehdottaa valtiovarainvaliokunnan lausuntoon viitaten, että pykälästä poistetaan 1 300 miljoonan markan määrä, johon asti talletukset enintään turvataan. Lunastettavat talletukset maksetaan valtion talousarvion tähän tarkoitukseen osoitettavan momentin määrärahoista ja momentin perusteluissa mahdollisesti asetetuin ehdoin.

Lisäksi valiokunta ehdottaa pykälästä poistettavaksi sen, että talletusten lunastaminen ta-

pahtuu valtioneuvoston määräämissä rajoissa. Eduskunta voi asettaa valtion talousarviossa ehtoja ja rajoja talletusten lunastamiseksi päättäessään määrärahoista tai antaa haluamansa valtuudet valtioneuvostolle. Lakiehdotuksen 2 §:n 2 momentissa edelleen todetaan, että pääoman lunastaminen tapahtuu valtioneuvoston tarkemmin määräämin ehdoin.

2 §: Pykälään ehdotetaan tehtäväksi perustulakivaliokunnan lausunnossa ehdotetut täsmennykset, jotka koskevat talletuksen lunastuksen harkintamahdollisuuden poistamista ja perusteita, joiden mukaan lunastus voidaan evätä.

4 §: Hallituksen esityksen mukaan vaatimus talletuksen lunastamisesta on jätettävä osuuskunnan siihen tiliä pitävään toimipisteeseen, jossa talletus on tehty tai muuhun valtiovarainministeriön määräämään paikkaan.

Valiokunta ehdottaa pykälän 1 momentin säännöstä muutettavaksi siten, että hakemus voidaan jättää muuhunkin kuin tiliä pitävään säästökassan toimipisteeseen. Käytännössä hakemus jätettäneen toimipisteeseen, jossa on vakituisesti totuttu asioimaan. Hakemusta vastaanottaessaan säästökassa on velvollinen tekemään asianmukaiset tarkistustoimenpiteet.

Erityisestä syystä hakemus jätetään valtiovarainministeriön määräämään paikkaan, joka voi olla esimerkiksi valtiokonttori. Erityisenä syynä voidaan pitää muun muassa talletuksen määrää, sen varmentamista, talletuksen maksamisen käytännöllisyyttä ja turvallisuutta.

Lakiehdotuksen 4 §:n pykälän 3 momentin mukaan tilinomistaja menettää oikeutensa vaatia valtiolta talletuksen lunastamista, jollei hän ole tehnyt vaatimusta vuoden kuluessa talletuksen tiliehtojen mukaisesta erääntymisestä, kuitenkin viimeistään neljän vuoden kuluessa osuuskunnan maksukyvyttömyyden alkamisesta.

Valiokunta ehdottaa esitykseen sisältyvää säännösehdotusta muutettavaksi siten, että selaisetkin talletukset, jotka eivät tiliehtojensa mukaan ole vielä erääntyneet, tilinomistajan vaatimuksesta katsotaan erääntyneiksi viimeistään tämän lain voimaan tullessa. Jollei tilinomistaja kuuden kuukauden kuluessa julkisen kuulutuksen julkaisemisesta jätä hakemusta talletuksen lunastamisesta, hän menettää subjektiivisen oikeutensa valtioon nähden.

Valiokunnan kannan mukaan valtiovarainministeriön tulee lunastaa talletus määräajan umpeen kulumisesta huolimatta, jos siihen on erityisen painavia syitä, esimerkiksi pitkäaikai-

nen ulkomailla oleskelu, sairaus tai muu vastaava syy, jonka vuoksi tallettaja on ollut estynyt tekemästä lunastusvaatimusta.

Jos tilinomistaja ei vaadi talletuksen lunastamista valtiolta säädetyssä ajassa, hänellä on mahdollisuus valvoa oikeuksiaan säästökassatoimintaa harjoittavassa osuuskunnassa.

Lakiehdotuksen mukaan osuuskunnan on välittömästi ilmoitettava kuulutuksesta ja tilinomistajan tämän lain mukaisista oikeuksista tilinomistajille myös tiedossaan olevilla osoitteilla. Tämän vuoksi valiokunta pitää kohtuullisena kuuden kuukauden määräaikaa lunastushakemuksen tekemiseksi. Määräajan lyhentämisellä pyritään myös nopeuttamaan lunastusmenettelyä.

5 §: Perustulakivaliokunnan lausunnon mukaisesti valiokunta ehdottaa täsmennettäväksi oikeuksien siirtymistä koskevaa säännöstä.

Lakiehdotuksen 2 §:n 2 momentin mukaan talletuksen pääoma lunastetaan. Sen sijaan oikeus vaatia talletukseen perustuvaa maksamattomaa korkosaatavaa säilyy tilinomistajalla. Säännöstä ehdotetaan täydennettäväksi siten, että se, jonka hyväksi korko on kertynyt, voi luopua korkovaatimuksestaan säästökassan tai valtion hyväksi. Valtion hyväksi luopuminen edellyttää luopumissitoumusta. Luopuminen säästökassan hyväksi voi tapahtua myös passiivisuudella saneerausmenettelyssä.

Valiokunta ehdottaa säännöstä täydennettäväksi siten, että valtion lunastamaan talletukseen mahdollisesti perustuvat oikeudet siirtyvät valtiolle lunastuspäivän jälkeisestä päivästä lukien sen talletuksen pääomamäärän osalta, jonka valtio on lunastanut.

Perustulakivaliokunnan lausuntoon viitaten valiokunta ehdottaa pykälää täydennettäväksi säännöksellä, jonka mukaan tilinomistajan oikeudet siirtyvät valtiolta takaisin tilinomistajalle, jos valtiovarainministeriö on päättänyt laissa säädetyin perustein olla lunastamatta talletusta kokonaan tai osaksi.

6 §: Valiokunta ehdottaa tätä talletuksen maksamista koskevaa säännöstä muutettavaksi siten, että lunastetun talletuksen lunastushinta maksetaan ensisijaisesti siitä säästökassan toimipisteestä, johon hakemus on jätetty.

Maksamismenettelyä tulee harkita käytännöllisyyden, oikeellisuuden ja turvallisuuden kannalta. Valiokunnan käsityksen mukaan merkittäviä käteissuorituksia ja varmentamattomia shekkejä tulee välttää. Lakiehdotuksen mukaan lunastusvaatimuksessa on ilmoitettava talletus-

pankissa tai toisen osuuskunnan säästökassassa oleva tili tai postisiirtotili, jonne talletuksen lunastamiseen perustuva suoritus voidaan maksaa. Valiokunta pitää tilisiirtomenettelyä suositeltavana.

Eriyisistä syistä lunastushinta voidaan maksaa valtiovarainministeriön määräämällä tavalla, esimerkiksi valtiokonttorin välityksellä. Eriyisinä syinä voivat tulla kyseeseen muun muassa lunastettavan talletuksen suuruus, suorituksen käytännöllisyys ja varmistus sekä turvallisuus.

Valiokunta vielä ehdottaa pykälää täydennettäväksi valtion kuittausoikeutta koskevalla säännöksellä.

7 §: Valtiovarainvaliokunnan lausunnon mukaisesti pykälästä ehdotetaan poistettavaksi viittaus momenttiin, jolta maksut suoritetaan.

8 §: Valiokunta ehdottaa täsmennettäväksi ja perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaisesti täydennettäväksi vakuuden voimassaoloa koskevia säännöksiä.

9 §: Valiokunta ehdottaa, että lakiin lisätään poikkeussäännös saneerausmenettelyn yksinkertaistamiseksi silloin, kun säästökassatallettaja on talletuksen tai korkosaatavan perusteella velkoja säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan saneerausmenettelyssä. Menettelyyn liittyvät tiedoksiannot voidaan julkaista kuulutuksella.

Säännöksellä on tarkoitus yksinkertaistaa ja nopeuttaa saaneerausmenettelyä sekä säästää kustannuksia. Saneerausmenettelyssä on kuitenkin huolehdittava siitä, että velkoja halutessaan saa kohtuutonta vaivaa näkemättä häntä koskevat oleelliset tiedot oikeuksiensa valvomiseksi.

10 §: (HE 9 §) Valtiovarainministeriöllä on oikeus asettaa maksukyvyttömään osuuskuntaan erityinen asiamies valvomaan valtion etua.

Säännöstä ehdotetaan täydennettäväksi siten, että lähinnä yrityssaneerauksessa olevan osuuskunnan toimielinten aloitteesta ja pyynnöstä valtiovarainministeriö voi asettaa asiamiehen valvomaan 9 §:ssä tarkoitettujen velkojen etuja ja oikeuksia. Jos tällainen asiamies asetetaan, velkoja ei suinkaan ole velvollinen luovuttamaan hänelle velkojen oikeuksiaan.

Jos asiamies asetetaan, tulee harkita eturistiriidoista lähtien, voiko sama asiamies valvoa valtion ja tallettajien etua vai tuleeko molemmille asettaa eri asiamiehet.

Menettelyllä pyritään samaan tarkoitukseen kuin 9 §:n säännöksellä.

11 §: (HE 10 §) Säännöksen mukaan osuuskunta ei saa vastaanottaa säästökassaan talletuksia maksukyvyttömyyden alkamisen jälkeen.

Pykälän yksityiskohtaisista perusteluista poiketen perustuslakivaliokunta on ymmärtänyt kiellon rajoittuvan maksukyvyttömyyden aikaan. Säästökassarahoitusta on ollut ja on edelleen merkittävä osuuskunnan liiketoiminnan rahoitusmuoto. Jotta vältytään mahdollisilta sääntämismisjärjestysongelmilta, valiokunta ehdottaa säännöstä muutettavaksi perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaiseksi.

12 §: (HE 11 §) Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten valiokunta ehdottaa säännöstä muutettavaksi siten, että valtiovarainministeriöllä ei ole oikeutta antaa lakia täydentäviä määräyksiä vaan tarkempia määräyksiä lain täytäntöönpanosta.

13 §: (HE 12 §) Edelleen perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten valiokunta ehdottaa 1 momentin säännöstä muutettavaksi siten, että säännöksen oikeusvaikutukset ovat sopusoinnussa lain voimaantulon kanssa.

Pykälän 2 momentin mukaan tämän lain perusteella ei turvata säästökassatalletusta, joka tehdään tämän lain voimaantulon jälkeen.

Valiokunta ehdottaa, että valtiovarainvaliokunnan lausunnossa ehdotetusta poiketen säännös säädetään hallituksen esityksen mukaisesti säännöksen taannehtivuuden välttämiseksi.

Valiokunta katsoo, että lain voimaantulon jälkeen tehtynä talletuksena on pidettävä esimerkiksi erääntyneen määräaikaistalletuksen jatkamista sekä toistuvaissuoritusta, kuten palkkaa, eläkettä ja lapsilisää riippumatta tilillä olevien varojen käytöstä.

Talousvaliokunta kunnioittaen ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

tallettajien saamisen turvaamisesta säästökassatoimintaa harjoittavassa osuuskunnassa

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Soveltamisala

1 §

Jos säästökassatoimintaa harjoittava osuuskunta on maksukyvytön, tilinomistajan tilille osuuskunnan säästökassaan tehtyyn talletukseen perustuva saaminen turvataan siten kuin tässä laissa säädetään.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Tilinomistajan talletuksen turvaaminen

2 §

Tämän lain perusteella turvataan saaminen, joka luonnollisella henkilöllä tai oikeushenkilöllä (tilinomistaja) on maksukyvyttömältä osuuskunnalta sen säästökassaan ennen osuuskunnan maksukyvyttömyyden alkamista tehdyn rahamääräisen talletuksen perusteella (tilinomistajan talletus).

Tilinomistajan talletuksen pääoma lunastetaan tilinomistajan tai 3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa talletuspankin tai muun velkojan vaatimuksesta valtiolle valtioneuvoston tarkemmin määräämin ehdoin.

Talletus lunastetaan valtiolle tilinomistajalta. Talletus lunastetaan valtiolle myös talletuspankilta tai muulta velkojalta siltä osin kuin tämä on todisteellisesti

(1 ja 2 kohta kuten hallituksen esityksessä)

Talletuksen lunastamisesta päättää valtiovarainministeriö.

Jos talletetut varat on hankittu rikoksella tai ne ovat tulleet rikoksella hankitun omaisuuden tilalle taikka on aihetta epäillä talletetuilla varoilla olevan tällainen alkuperä, valtiovarainministeriö voi päättää kokonaan tai osaksi olla lunastamatta talletusta taikka lykätä lunastetun talletuksen lunastushinnan suorittamista.

Julkinen kuulutus

3 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Talletuksen lunastamisen vaatiminen

4 §

Talletuksen lunastamista on vaadittava kirjal-

lisesti valtiovarainministeriölle osoitettavalla hakemuksella. Hakemus jätetään todisteellisesti osuuskunnan säästökassan toimipisteeseen (poist.) tai erityisestä syystä muuhun valtiovarainministeriön määräämään paikkaan. Hakemukseen liitetään tilinomistajan säästökirja tai muu talletuksesta annettu todistus tai, jos sellainen on annettu, todistus 2 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettua lunastuksesta.

Jollei lunastettavaa talletusta makseta suoraan säästökassasta, hakemuksessa on ilmoitettava talletuspankissa tai toisen osuuskunnan säästökassassa oleva tili tai postisiirtotili, jonne talletuksen lunastamiseen perustuva suoritus maksetaan.

Tilinomistajan vaatimuksesta kaikki talletukset tilimuodosta riippumatta katsotaan erääntyneiksi viimeistään tämän lain voimaan tullessa. Jollei tilinomistaja kuuden kuukauden kuluessa 3 §:ssä säädetyn kuulutuksen julkaisemisesta jätä (poist.) 1 momentissa tarkoitettua hakemusta, tilinomistaja menettää oikeutensa vaatia valtiolta talletuksensa lunastamista.

(4 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Tilinomistajan oikeuksien siirtyminen tilinomistajalta valtiolle

5 §

Valtiovarainministeriö käyttää tilinomistajan oikeuksia maksukyvyttömässä osuuskunnassa sen tilinomistajan puolesta, jonka talletus on 1 §:n 1 momentin mukaisesti päätetty lunastaa, viimeistään lunastuspäätöksen tekemisestä lukien. Näiden oikeuksien käyttäminen ei edellytä lunastetun talletuksen lunastushinnan maksamista tilinomistajalle. (Poist.)

Oikeus vaatia lunastuspäivään kertynyttä talletukseen perustuvaa maksamatonta korkosaatavaa säilyy sillä, jonka talletus on tullut lunastetuksi, jollei hän luovu vaatimuksesta osuuskunnan tai valtion hyväksi. Talletukseen perustuvat valtion lunastamaan talletukseen kohdistuvat oikeudet siirtyvät lunastuspäivän jälkeen valtiolle.

Tilinomistajan, jonka talletuksen valtiovarainministeriö on 2 §:n 5 momentin mukaisesti päättänyt kokonaan tai osaksi olla lunastamatta, oikeudet siirtyvät valtiolta takaisin tilinomistajalle päätöksen tekemisestä lukien.

Lunastetun talletuksen maksaminen

6 §

Lunastetun talletuksen lunastushinta maksetaan siitä osuuskunnan säästökassan toimipisteestä, johon 4 §:ssä tarkoitettu hakemus on jätetty, taikka erityisistä syistä valtiovarainministeriön määräämällä tavalla.

(Poist.) Lunastushinta maksetaan yhdessä tai useammassa erässä. Tilinomistajalle, jolla on talletus vaadittaessa maksettavalla käyttötilillä, lunastushinta suoritetaan kuitenkin yhdessä erässä. Erityisestä syystä valtiovarainministeriö voi päättää lykätä lunastetun talletuksen lunastushinnan suorittamista.

(Poist.) Velvollisuus maksaa lunastettavalle talletukselle tiliehtojen mukaisesti kertynyt maksamaton korko säilyy maksukyvyttömällä osuuskunnalla.

(4 mom. kuten hallituksen esityksen 3 mom.)

Valtiolla on lunastetun talletuksen lunastushintaa suorittaessaan oikeus kuitata tilinomistajalta oleva erääntynyt saaminen siihen määrään asti kuin valtiovarainministeriö on päättänyt lunastaa tilinomistajan talletuksen.

Rahoitus

7 §

Talletusten lunastamiseen tarvittavat varat maksetaan valtion varoista. (Poist.)

Osuuskuntalain mukaisesti asetetut vakuudet

8 §

Osuuskuntalain (247/54) 17 c §:ssä tarkoitettu takaus tai muu vakuus on voimassa

(1 kohta kuten hallituksen esityksessä)

2) sen tilinomistajan hyväksi, jonka talletus on 1 §:n 1 momentin mukaisesti päätetty turvata, siihen määrään asti kuin hänellä on maksukyvyttömältä osuuskunnalta korkosaatavaa, (poist.)

3) sen tilinomistajan hyväksi, joka ei ole esittänyt määräajassa 4 §:n mukaista vaatimusta talletuksensa lunastamisesta ja joka on samassa määräajassa vaatinut, että vakuus on tästä huolimatta voimassa hänen hyväkseen, ja

4) sen tallettajan hyväksi, jonka talletuksen valtiovarainministeriö on 2 §:n 5 momentin mukaisesti päättänyt kokonaan tai osaksi olla lunastamatta.

Tiedoksiannot saneerausmenettelyssä

9 § (uusi)

Sille, joka on säästökassatalletukseen perustuvan lunastamatta jäävän talletuksen taikka korkosaatavan perusteella velkoja osuuskunnan saneerausmenettelyssä, voidaan sen estämättä, mitä yrityksen saneerauksesta annetussa laissa (47/93) säädetään, toimittaa menettelyyn liittyvät tiedoksiannot julkaisemalla kuulutus, josta ilmenee, missä tiedoksi annettavat asiakirjat ovat nähtävissä sekä määräpäivä ja muut tarpeelliset tiedot ja ohjeet lausuman tai äänestyslausuman antamista varten. Selvittäjän on julkaistava kuulutus ja tehtävä siitä ilmoitus noudattaen vastaavasti, mitä 3 §:ssä säädetään. Kuulutuksen julkaisemisesta sanomalehdissä määrää saneerausasiaa käsittelevä tuomioistuin.

Asiamiehen asettaminen

10 § (9 §)

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Valtiovarainministeriö voi asettaa asiamiehen valvomaan myös 9 §:ssä tarkoitetun velkojan oikeuksia ja etuja, vastaanottamaan tiedoksiantoja ja käyttämään puhevaltaa hänen puolestaan saneerausmenettelyssä sekä säästökassatoimintaa harjoittaneen osuuskunnan konkurssissa.

(3 mom. kuten hallituksen esityksen 2 mom.)

Maksukyvyttömän osuuskunnan oikeus harjoittaa säästökassatoimintaa

11 § (10 §)

Osuuskunta ei saa vastaanottaa säästökassaan talletuksia maksukyvyttömyyden aikana.

T a r k e m m a t määräykset

12 § (11 §)

Valtiovarainministeriö antaa tarkempia määräyksiä tämän lain täytäntöönpanosta.

Voimaantulo

13 § (12 §)

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 . Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanoa valmisteleviin toimiin.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Louekoski, varapuheenjohtaja Björkenheim, jäsenet Drom-

berg, Jurva, Jääskeläinen, Kivelä, Korhonen, Koski, Laivoranta, J. Leppänen, Linnainmaa, Luhtanen ja Paloheimo sekä varajäsen A. Ojala.

Vastalauseita

I

Pankit toimivat Suomessa valtion takuulla. Säästökassatoimintaa harjoittavien osuuskuntien säästökassatalletusten vakuutena on osuuskunnan osoittama, valtiovarainministeriön riittäväksi katsoma vakuus. Vaikka asioilla onkin juridisesti eroa, ei pankin tai säästökassan ns. tavallinen asiakas osaa tehdä eroa pankkitalletuksen ja säästökassatalletuksen luotettavuudessa.

Pankkituella on turvattu pankkien asiakkaiden talletukset rajoituksetta yhtä hyvin pääoman kuin tiliehtojen mukaisten korkojenkin osalta. Katsomme, että ottaessaan turvattavaksi edellä mainitun rinnastuksen vuoksi säästökassatallettajien edut valiokunnan tulisi lailla turvata talletuspääomien ohella myös kohtuullinen korko säästökassaan talletetuille varoille. Kohtuullisena korkona pidämme osuuskunnan maksukyvyttömyksiä toteamisen ajankohdan alinta ns. käyttelytilikorkoa (2,5 %), joka tulisi turvata kaikille tallettajille tilimuodosta riippumatta.

Kun osuuskunnan säästökassavaroihin voidaan rinnastaa osuuskunnan huoltokonttoriin tehdyt talletukset, pidämme oikeana, että huoltokonttoritalletukset tulisi turvata säästökassaan tehtyjen talletusten tavoin.

Lakiesityksen tarkoittama lakiehdotus on tarkoitus säätää yleislaiksi. Tästä huolimatta laki koskee akuuttia EKA-yhtymän kriisiä. Yhtymä on joutunut velkasaneeraukseen, jonka joustava hoitaminen edellyttää muun muassa velallisten määrän oleellista karsimista. Karsimiskeinona voi olla muun muassa järjestely, jossa säästökassa- ja huoltokonttoritallettajat yhtymän velkojina tyydytetään kohtuullisella tavalla ja heidät näin poistetaan velkojen joukosta. Turvaamalla valiokunnan enemmistön ehdottaman pääoman lisäksi näiden yli 100 000 tallettajan kohtuullinen korkosaatava on saneerausmenettely yksinkertaistettavissa kaikkien velkojen, myös Suomen valtion eduksi.

Korkojen turvaaminen maksukyvyttömyysajankohdan mukaisella alimmalla käyttelytilikorolla maksaisi turvaamismenoina valtiolle hie-
man yli 30 miljoonaa markkaa. Yli 100 000 velkojan pitäminen korkosaamisten takia saneerauspesässä mutkistaa saneerausmenettelyä sekä viivyttää tarpeettomasti ja kohtuuttomasti saneerausratkaisuja. Viivytyksestä aiheutuvat menetykset ovat kaikille velkojille joka tapauksessa suuremmat kuin korkojen turvaamiskustannukset. Tästä syystä olisi valiokunnan tullut turvata velkojen korot edellä mainitulla tavalla.

Jos tallettajien korot turvattaisiin valtion lunastusmenettelyssä, tulisi tallettajien vastavaroisesti luopua alimman käyttelytilin yli menevästä korkosaatavastaan.

Valiokunnan enemmistö on halunnut — siitä huolimatta, että kyseessä on yleislaki — jättää lain voimaantulopykälään säännöksen, jonka mukaan valtio ei turvaisi talletustoimintaa harjoittavien osuuskuntien säästökassoihin vastaisuudessa tehtäviä talletuksia. Vaikka olemmekin olleet enemmistön kanssa yhtä mieltä siitä, että nyt säädettävä laki koskee vain EKA-yhtymää ja etteivät SOK ja Elanto talletustoimintaa harjoittavina osuuskuntina tarvitse hyvän maksuvalmiutensa takia tämän lain suojaa, olisi voimaantulosäännöksen po. määräys tullut jättää pois. Lakiin kirjoitettuna se nimittäin saattaa tarpeettomasti herättää epävarmuutta hyvässä taloudellisessa asemassa olevien osuuskuntien säästökassatallettajien keskuudessa.

Lisäksi katsomme, että valiokunnan enemmistön olisi tullut mietinnössään siihen otettua selkeämmin ohjeistaa valtiovarainministeriötä lunastustoimenpiteiden käytännön toteutuksessa. On muistettava, että useimmat säästökassatallettajat ovat säästökassa- ja pankkitoimintaa huonosti tuntevia sekä pankkien ja kassojen toimihenkilöihin täysin luottavia pienasiakkaita. Lunastusmenettelyn tulee kaikilta osiltaan olla

niin selkeä ja luotettava, ettei näiden pienasiakkaiden oikeuksia lunastusmenettelyn missään vaiheessa vaaranneta. Esimerkiksi lunastushakemukseen tehtävät merkinnät korkosaatavasta luopumisesta joko osuuskunnan tai valtion hyväksi tulee tehdä niin selviksi, ettei muodollisuuksiin vihkiytymätön tavallinen talletuskassan

asiakas erehdyksessä väärillä merkinnöillä menetä oikeuksiaan.

Edellä sanotun perusteella katsomme,

että lakiehdotus olisi tullut hyväksyä seuraavan sisältöisensä:

Laki

tallettajien saamisen turvaamisesta säästökassatoimintaa harjoittavassa osuuskunnassa

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Soveltamisala

1 §

Jos säästökassatoimintaa harjoittava osuuskunta on maksukyvytön, tilinomistajan tilille osuuskunnan säästökassaan *ja huoltokonttoriin* tehtyyn talletukseen perustuva saaminen turvataan siten kuin tässä laissa säädetään.

(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Tilinomistajan talletuksen turvaaminen

2 §

Tämän lain perusteella turvataan saaminen, joka luonnollisella henkilöllä tai oikeushenkilöllä (*tilinomistaja*) on maksukyvyttömältä osuuskunnalta sen säästökassaan *tai huoltokonttoriin* ennen osuuskunnan maksukyvyttömyyden alkamista tehdyn rahamääräisen talletuksen perusteella (*tilinomistajan talletus*).

Tilinomistajan talletuksen *pääoma kokonaisuudessaan* lunastetaan tilinomistajan tai 3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa talletuspankin tai muun velkojan vaatimuksesta valtiolle valtioneuvoston tarkemmin määräämin ehdoin.

Lunastettavalle talletukselle lasketaan säästökassan tiliehtojen mukainen alin käyttelytilikorko. Se liitetään pääomaan siihen asti, kun osuuskunta on 1 §:n 2 momentin mukaisesti tullut maksukyvyttömäksi.

(4—6 mom. kuten valiokunnan mietinnön 3—5 mom.)

Julkinen kuulutus

3 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Talletuksen lunastamisen vaatiminen

4 §

(1—3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Esittäessään tähän lakiin perustuvan lunastusvaatimuksen valtiovarainministeriölle tallettaja luopuu lunastuksen kohteena olevan talletuksensa talletusehtojen mukaisesta korosta muulta osin kuin mitä 2 §:n 3 momentissa on säädetty.

(5 mom. kuten valiokunnan mietinnön 4 mom.)

Tilinomistajan oikeuksien siirtyminen tilinomistajalta valtiolle

5 §

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Lunastuksen jälkeen talletukseen perustuvat oikeudet siirtyvät valtiolle lunastuksen määräisinä.

(3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

6 ja 7 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Osuuskuntalain mukaisesti asetetut vakuudet

8 §
 Osuuskuntalain (247/54) 17 c §:ssä tarkoitettu
 takaus tai muu vakuus on voimassa
 (1 kohta kuten valiokunnan mietinnössä)
 (2 kohta *poist.*)
 (2 ja 3 kohta kuten valiokunnan mietinnön
 3 ja 4 kohta)

9—12 §
 (Kuten valiokunnan mietinnössä)

Voimaantulo

13 § (12 §)
 (1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)
 (2 mom. *poist.*)

Helsingissä 8 päivänä joulukuuta 1993

Matti Louekoski
Arja Ojala

Leena Luhtanen
Martti Korhonen
Marita Jurva

II

Yhdyn muilta osin ensimmäiseen vastalauseeseen paitsi,

(4—6 mom. kuten valiokunnan mietinnön
 3—5 mom.)

että lakiehdotuksen 1, 2 ja 5 § hyväksyttäisiin näin kuuluvina:

Tilinomistajan oikeuksien siirtyminen tilinomistajalta valtiolle

1 §
 (Kuten valiokunnan mietinnössä)

Tilinomistajan talletuksen turvaaminen

2 §
 (1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)
 (2 ja 3 mom. kuten ensimmäisessä vastalauseessa)

5 §
 (1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)
Lunastuksen jälkeen talletukseen perustuvat oikeudet siirtyvät valtiolle lunastuksen määräisinä mukaan lukien talletusehtojen mukainen korko, jota ei ole lisätty pääomaan 2 §:n 3 momentin mukaisesti.
 (3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 8 päivänä joulukuuta 1993

Eero Paloheimo

EDUSKUNNAN
PERUSTUSLAKIVALIOKUNTA

Liite 1

Helsingissä

23 päivänä marraskuuta 1993

Lausunto n:o 29

Talousvaliokunnalle

Eduskunta on lähettäessään 2 päivänä marraskuuta 1993 hallituksen esityksen n:o 267 laiksi tallettajien saamisten turvaamisesta säästökassatoimintaa harjoittavassa osuuskunnassa talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa talousvaliokunnalle.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina valtiosihteeri Eino Keinänen, lainsäädäntöjohtaja Pekka Laajanen ja lainsäädäntöneuvos Ilkka Harju valtiovarainministeriöstä, EKA:n säästökassan johtaja Heikki Venho, asianajaja Jyrki Tähtinen, professori Mikael Hidén, varatuomari Jyrki Jauhiainen ja professori Ilkka Saraviita.

Käsiteltyään asian valtiosääntöoikeudelliselta kannalta perustuslakivaliokunta esittää kunnioittaen seuraavaa.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki tallettajien saamisten turvaamisesta säästökassatoimintaa harjoittavassa osuuskunnassa. Lain mukaan valtiovarainministeriö lunastaisi valtiolle maksukyvyttömäksi tulleen osuuskunnan jäseniltä heidän tileilleen osuuskunnan säästökassaan tehdyt talletukset. Talletuksista lunastetaan vain pääoma. Valtion oikeus käyttää tehokkaasti tilinomistajan oikeuksia maksukyvyttömässä osuuskunnassa varmistettaisiin siten, että tilinomistajan oikeuksien käyttäminen ei edellytä lunastushinnan maksamista tilinomistajalle.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan heti, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Valiokunnan kannanotot

Lakiehdotuksen valtiosääntöoikeudellisesti huomionarvoiset kohdat koskevat lähinnä ehdotettua lunastusmenettelyä, jolla on merkitystä

omaisuuden perustuslainsuojan kannalta. Lunastusmenettely sinänsä ei olisi ristiriidassa hallitusmuodon 6 §:n säännösten kanssa, sikäli kuin laki rakentuisi niiden periaatteiden varaan, että lunastus tapahtuu vain tilinomistajan omasta vaatimuksesta, mihin lakiehdotuksen jotkut sanamuodot (2.2 § ja 4.1 §) viittaavatkin, ja että toimenpiteeseen kytkeytyy poikkeuksetta lunastushinnan maksaminen, mihin 6 §:n sanonta näyttäisi johtavan.

Lakiehdotuksen 5 §:n 1 momentista näkyy kuitenkin, että tilinomistajan puhevalta siirtyisi valtiovarainministeriölle jo lain 1 §:n 1 momenttiin nojautuvan päätöksen tekemisestä lähtien; oikeastaan tarkoituksena on ollut, että puhevalta siirtyy ministeriölle viimeistään kyseisestä hetkestä alkaen. Valtiosääntöoikeudellisesti on kysymys siitä, että tilinomistajan puhevalta — joka on hänelle omistusoikeuden haltijana tällaisessa tapauksessa kuuluva keskeinen oikeus — siirtyisi ministeriölle suoraan lain nojalla ja siis jo ennen tilinomistajan omaa disponointia ja mahdollisesti kokonaan sitä ilmankin.

Lakiehdotuksen mukaisen lunastusmenettelyn avulla on tarkoitus turvata säästökassatallettajien talletukset täysimääräisesti kassan ollessa maksukyvyttömä. Talletukseen perustuvat saamiset turvattaisiin pelkästään pääoman osalta. Oikeus vaatia korkosaatavaa jäisi tallettajalle.

Tilinomistajan puhevallan siirtymistä koskevia ehdotuksia voitaisiin tällaisessa tapauksessa pitää valtiosääntöoikeudellisesti ongelmattomina, jos menettely johtaisi kaikkien tilinomistajien talletusten turvaamiseen pääomiensa osalta. Kysymyksen olisi yksiselitteisesti tilinomistajien eduksi tulevasta valtion toimenpiteestä. Lakiehdotuksen ehdollisten sanontojen tarkoituksena kuitenkin on antaa ministeriölle mahdollisuus harkita sitä, että lunastushinta jätettäisiin suorittamatta esimerkiksi joidenkin yksittäisten talletusten osalta.

Tällaiseksi tarkoitettua lunastusmenettelyä ei valiokunnan mielestä hallitusmuodon omaisuu-

densuojasäännökset huomioon ottaen voida säättää tavallisella lailla. Omaisuuden perustusturvaan ei ole mahdollista sovittaa sellaista laista aiheutuvaa yhteisvaikutusta, että yhtäältä tilinomistajan puhevalta 5 §:n mukaisesti siirtyisi suoraan lain nojalla ministeriölle ja että toisaalta tällainen tilinomistaja voisi jäädä ilman talletuksensa pääomaa vastaavaa lunastushintasuoitusta, minkä seurauksen edellytykset jäisivät lisäksi täysin sääntelemättä laissa.

Lakiehdotus voidaan kuitenkin käsitellä tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä, jos sitä täydennetään seuraavissa suhteissa:

— Oleellista on ottaa lakiin täsmälliset säännökset niistä perusteista, joilla lunastushinnan maksaminen voidaan evätä. Vastaavasti lain muissa kohdissa tulee luopua harkinnanvaraisuuteen viittaavista voida-verbin passiivimuodoista.

Valiokunnan aikaisempaa omaisuuden suoja koskevaa tulkintakäytäntöä jonkin verran seuraten tarkoitettunlaisia perusteita voisivat olla seuraavat: (1) Talletetut varat on hankittu rikoksen avulla tai suoranaisesti rikolliseen toimintaan liittyen tai (2) on perusteltua syytä epäillä talletetuilla varoilla olevan tällainen alkuperä.

— Tällaisten perusteiden soveltamiseen ensiksi mainittua rikostilannetta ehkä lukuun ottamatta saattaisi jäädä jonkin verran käsitteiden väljyydestä johtuvaa tulkinnallista harkinnanvaraisuutta. Sääntelyä olisikin valtiosääntöoikeudellisista syistä tarpeen täydentää vielä säännöksiin siitä, että jonkin tällaisen perusteen soveltamiseen jo lain perusteella liittyisi puhevallan palautuminen alkuperäiselle tilinomistajalle. Puhevalta palautuisi sellaisin vaikutuksin, ettei tällainen tilinomistaja ole miltei osin menettänyt tilinomistukseensa perustuvaa oikeuttaan esittää vaatimuksia, vaikka hänen puhevaltaansa onkin aikaisemmassa vaiheessa käyttänyt ministeriö. Sen tulisi käyttää tilinomistajan puhevaltaa tämäkin tilanne huomioon ottaen.

Viimeksi esittämäänsä liittyen valiokunta huomauttaa, että myös 8 §:ää tulisi nähtävästi täydentää säännöksiin, joiden mukaan tarkoitettu takaus tai muu vakuus on voimassa myös sellaisen tilinomistajan talletuksen pääoman hyväksi, jolta lunastushinta on kokonaan tai osaksi evätty.

Valiokunta on lisäksi kiinnittänyt huomiota lakiehdotuksen 11 §:ään. Sen mukaan valtiovainministeriö antaisi tämän lain soveltamisesta lakia täydentäviä määräyksiä. Ministeriön norminantovaltuus olisi yleisyydeltään laaja ja sisäl-

löltään niin epämääräinen ja ylimalkainen, ettei sellaista voida sisällyttää tavallisessa järjestyksessä säädettävään lakiin. Valiokunnan käsityksen mukaan valtuus on välttämättä muutettava sisällöltään tavanomaiseksi. Tällöin valtuus käsitteisi tarkempien säännösten antamisen.

Lakiehdotuksen 12 §:n 1 momentin jälkimmäisen virkkeen mukaan tilinomistajan vaatimus voitaisiin ottaa käsiteltäväksi ennen lain voimaantuloa. Säännös johtaisi muun muassa siihen, että viranomais toiminnalla voisi olla kansalaisiin ulottuvia oikeusvaikutuksia, vaikka itse ne säännökset, joihin nuo vaikutukset oikeastaan pohjautuisivat, eivät olisikaan voimassa, ja joiden voimaantuloa tai sisällöstä ei tarkkaan ottaen ole edes varmuutta.

Valiokunnan mielestä tällainen tilanne on mahdottomuus; sellaista ei voida oikeudellisesti pätevästi saada aikaan kuin vain voimassa olevien säännösten perusteella. Siltä osin kuin ehdotetunlainen säännös on tarpeen, se on muutettava esimerkiksi sellaiseen muotoon, että ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanoa valmisteleviin toimiin.

Lakiehdotuksen 10 §:stä ilmenevän kiellon valiokunta on ymmärtänyt rajoittuvan maksukyvyttömyyden aikaan.

Yhdenvertaisuuden kannalta lakiehdotuksessa on kysymys hyvin poikkeuksellisesta järjestelystä. Lakiehdotuksen 12 §:n 2 momentista johtuu, että lain voimaan tullessa säästökassoiissa olevat talletukset ovat turvatut tämän lain mukaisesti ja valiokunnan mielestä tämän tapauksen yhteydessä noudatettavia periaatteita vastaavasti.

Ehdotus ei ole selkeytasoltaan sellainen kuin tällaisen pysyvän, suurehkoa tallettajajoukkoa koskevan lain tulisi olla. Koska on ilmeisen selvää, ettei eduskuntakäsittelyyn nyt käytettävissä olevassa ajassa lakia saada riittävästi parannetuksi, hallituksen tulisi antaa asiasta uusi, sisällöltään ymmärrettävä esitys pian sen jälkeen, kun lain nykyinen päätarkoitus on saavutettu. Viimeistään tuossa vaiheessa lainsäädäntöön tulisi oikeusturvaväyistä sisällyttää yleiset säännökset erilaisten talletusten nauttimasta suojasta.

Edellä esitetyn perusteella perustuslakivaliokunta esittää kunnioittavasti,

että lakiehdotus voidaan käsitellä valiopiivijärjestyksen 66 §:ssä säädetyssä

*järjestyksessä edellyttäen, että valiokun-
nan tekemä valtiosääntöoikeudellinen huo-*

*mautus otetaan asianmukaisesti huo-
mioon.*

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa
ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Niinistö, vara-
puheenjohtaja Alho sekä jäsenet Jäätteenmäki,
Kaarilahti, Koskinen (osittain), Laine, M. Lauk-

kanen, J. Leppänen, Näsi (osittain), Varpasuo,
Vistbacka, Vuoristo (osittain), Vähänäkki ja
Väistö.

EDUSKUNNAN
VALTIOVARAINVALIOKUNTA

Helsingissä

29 päivänä marraskuuta 1993

Lausunto n:o 5

Talousvaliokunnalle

Eduskunta on lähettäessään 2 päivänä marraskuuta 1993 hallituksen esityksen n:o 267 laiksi tallettajien saamisten turvaamisesta säästökassatoimintaa harjoittavassa osuuskunnassa talousvaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi samalla määrännyt, että valtiovarainvaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa.

Valtiovarainvaliokunnan asettamassa verojaostossa, joka on valmistellut mietinnön valiokuntaa varten, ovat olleet kuultavina lainsäädäntöneuvos Ilkka Harju, ylitarkastaja Kari Iho ja budjettineuvos Erkki Virtanen valtiovarainministeriöstä, erityisasiantuntija Jyrki Jauhianen oikeusministeriöstä, ekonomisti Jarmo Väisänen valtion vakuusrahastosta, johtaja Jorma Aranko rahoitustarkastuksesta, varatoimitusjohtaja Matti Paasila, rahoitusjohtaja Ossi Hynninen ja johtaja Heikki Venho Osuuskunta EKA-Yhtymästä, varatuomari Antti Ahtola Kansallis-Osake-Pankista, ekonomi Heikki J. Koskelainen ja EKA-Yhtymän säästökassan tilintarkastaja Leif-Eric Forsberg KHT-yhteisö Wideristä, johtaja Risto Mäkeläinen Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta SOK:sta, pääjohtaja Jorma Seppänen Elannosta sekä oikeuden määräämä EKA-Yhtymän selvittäjä, asianajaja Jyrki Tähtinen.

1. Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki tallettajien saamisten turvaamisesta säästökassatoimintaa harjoittavassa osuuskunnassa.

Helsingin raastuvanoikeus päätti viime lokakuun 22 päivänä, että säästökassatoimintaa harjoittavassa Osuuskunta Eka-Yhtymässä aloitetaan yrityksen saneerauksesta annetussa laissa tarkoitettu saneerausmenettely. Osuuskunta Eka-Yhtymä on vastaanottanut säästökassatalletuksia noin 100 000 jäseneltään.

Hallitus ehdottaa, että säästökassatoimintaa kohtaan tunnetun luottamuksen vahvistamiseksi säädettäisiin laki, jonka tarkoituksena on sää-

tökassatalletuksia tehneiden saamisten turvaaminen.

Lakiehdotuksen mukaan valtiovarainministeriö lunastaa valtiolle maksukyvyttömäksi tulleen osuuskunnan jäseniltä heidän tileilleen osuuskunnan säästökassaan tehdyt talletukset. Lunastusmenettely tapahtuu useassa vaiheessa ja tilinomistajan täytyy vaatia kirjallisesti talletuksensa lunastamista. Lunastushinnan maksaminen voi lakiehdotuksen mukaan tapahtua yhdessä tai useammassa erässä. Avista-ehtoiselle käyttelytilille tehdyt talletukset on tarkoitus lunastaa aina yhdessä erässä.

2. Valiokunnan kannanotot

Hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen 1 §:n mukaan valtiovarainministeriöllä on oikeus valtioneuvoston määräämissä rajoissa tallettajan saamisen turvaamiseksi yhteensä enintään 1 300 miljoonan markan määrästä päättää lunastaa valtiolle osuuskunnan säästökassaan tilinomistajan tilille tehtyyn talletukseen perustuva saaminen. Valiokunnan käsityksen mukaan edellä tarkoitettu raja on sinänsä oikea käsiteltävänä olevan tapauksen ratkaisemiseksi. Valiokunta kuitenkin toteaa, ettei puheena olevaa rajaa ole tarkoituksenmukaista sisällyttää lakitekstiin vaan se tulisi sisällyttää asiaa käsittelevään kuluvan vuoden viidenteen lisätalousarvioon ja vuoden 1994 varsinaiseen talousarvioon. Valtiovarainvaliokunta ehdottaa siten, että lakiehdotuksesta poistetaan edellä tarkoitettu markkamäärä. Valtiovarainvaliokunta tulee, mikäli edellä oleva ehdotus hyväksytään, tämän jälkeen sisällyttämään markkamääräisen rajauksen vuoden 1993 viidenteen lisätalousarvioon ja vuoden 1994 varsinaiseen talousarvioon.

Lakiehdotuksen 7 § sisältää järjestelmän rahoitusta koskevat säännösehdoitukset. Ehdotuksen mukaan talletusten lunastamiseen tarvittavat varat maksetaan valtion varoista. Vuonna 1993 maksut voidaan ehdotuksen mukaan suorittaa

talousarvion momentilta 28.81.95 sen määrärahaa tarvittaessa ylittäen. Sanotun momentin nimike kuuluu "Lakiin tai asetukseen perustuvat menot, joita varten talousarvioon ei ole erikseen merkitty määrärahaa". Momentti on arviomääräraha ja sille on kuluva vuoden talousarviossa merkitty 100 000 markan suuruinen määräraha.

Valtiovarainvaliokunta toteaa, ettei ole syytä sisällyttää lakiehdotuksen 7 §:ään mitään mainintaa siitä, miltä talousarvion momentilta talletusten lunastamiseen tarvittavat varat maksetaan. Tämän vuoksi valtiovarainvaliokunta ehdottaa, että lakiehdotuksen 7 §:stä poistettaisiin jälkimmäinen virke ja siihen jäisi vain ehdotuksen ensimmäinen virke, jonka mukaan talletusten lunastamiseen tarvittavat varat maksetaan valtion varoista.

Valtiovarainvaliokunnan tarkoituksena on, että hallituksen esityksestä poiketen talletusten lunastamiseen käytetään pankkitukimomenttia 28.87.89 ja tarvittavat momentin perustelujen muutokset sisällytetään valtiovarainvaliokunnan käsiteltävänä olevaan kuluvaan vuoden viidenteen lisätalousarvioon (HE 194). Samalla valiokunta toteaa, että momentin määräraha, joka neljännessä lisätalousarviossa muutettiin siirtomäärärahaksi (3 v), riittää myös käsiteltävänä olevasta laista aiheutuviin menoihin. Vastaavasti on tarkoitus täydentää ensi vuoden talousarvioesityksen pankkitukimomentin perusteluja siten, että myös ensi vuonna momenttia käytetään käsiteltävänä olevasta laista aiheutuviin menoihin. Tämän johdosta valtiovarainvaliokunta esittää talousvaliokunnalle, että talousvaliokunta mietintöään laatiessaan ottaa huomioon sen, että valtiovarainvaliokunnan on tarkoitus soveltuvilta osin soveltaa myös säästökassatalletuksiin annettaviin takauksiin niitä ehtoja, joita pankkituelle asetetaan.

Lakiehdotuksen 12 §:n 2 momentin mukaan lain perusteella ei voida turvata talletusta, joka tehdään säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan säästökassaan tämän lain voimaantulon jälkeen. Valtiovarainvaliokunta toteaa, ettei ole perusteltua aihetta ulottaa edellä tarkoitettua turvaa käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen antamisen jälkeisiin talletuksiin, joten valiokunta ehdottaa 12 §:n 2 moment-

tia muutettavaksi siten, että ilmaisu "tämän lain voimaantulon jälkeen" korvataan ilmaisulla "29.10.1993 jälkeen". Talousvaliokunnan tulee myös tarkentaa, mitä 29.10.1993 jälkeen tehdyllä talletuksella tarkoitetaan. Lisäksi talousvaliokunnan tulee selvittää lakiehdotuksen 10 §:n sisältöä.

Valiokunta katsoo, että olisi harkittava mahdollisuutta asettaa valtion toimesta tapahtuvalle talletuksen lunastamiselle samalla lunastuksen ehdoksi, että tallettaja luopuu valtion hyväksi talletuksen korosta sekä myös talletukseen ja sen korkoon perustuvista muista oikeuksista.

Valiokunnan mielestä hallituksen on pikaisesti selvitettävä, myös riippumatonta erityistarkastusta käyttäen, syyt, miksi on ajaututtu tilanteeseen, jossa säädettävä laki on käynyt välttämättömäksi. Koska nyt joudutaan käyttämään 1,3 miljardia markkaa yhteiskunnan varoja, on valiokunnan mielestä erityisen välttämätöntä selvittää kaikki kysymykseen tulevat vastuukysymykset: ensisijaisesti säästökassan ja koko konsernin johdon vastuu, toiseksi konsernin ja säästökassan tilintarkastajien vastuu sekä myös säästökassatoimintaa valvovan valtiovarainministeriön vastuu.

Valtionalouden epätasapaino on valtiovarainvaliokunnan mielestä huolestuttavan suuri. Siitä syystä valtion tulee kaikin tavoin pyrkiä supistamaan niitä menoja, jotka ovat vähemmän tärkeitä. Valtiovarainvaliokunta pitää hallituksen esitystä sikäli ongelmallisena, että valtio ensimmäistä kertaa takaa sellaisia saatavia, joille voimassa olevan lainsäädännön puitteissa ei ole annettu valtiolta turvaa. Esitys on myös siltä kannalta ongelmallinen, että nykyisen turvan supistaminen, mikä sinänsä olisi tarkoituksenmukaista, ei voi tulla kysymykseen varsin nopeasti nyt esitettävänä olevan ratkaisun tekemisen jälkeen.

Valiokunta pitää tärkeänä, että säästökassan tallettajat saavat pikaisesti tiedon tässä laissa tarkoitettuun turvaan liittyvästä menettelystä ja maksatuksesta.

Valtiovarainvaliokunta esittää lausuntonaan,

että talousvaliokunta ottaisi huomioon edellä sanotun mietintöään laatiessaan.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Saari, jäsenet Hämäläinen, Laaksonen, Lahtinen, Lahti-Nuutila, Luukkainen, Malm, Rynänen, Sasi, Tiuri

ja Vähäkangas (osittain) sekä varajäsenet Ala-Nissilä, Backman, Renko, Saastamoinen ja Savela.

Eriäviä mielipiteitä

I

Valtiovarainvaliokunnan lausunnossa on kaksi keskeistä ongelmaa: lain säätämistarkoitus eli miksi laki tallettajien saamisten turvaamisesta säästökassatoimintaa harjoittavassa osuuskunnassa säädetään, sekä tallettajien korkosuoja.

Säästökassalaki säädetään hallituksen esityksen mukaan säästökassatoimintaa kohtaan tunnetun luottamuksen vahvistamiseksi. Tämä on vahvasti ristiriidassa lain sisällön kanssa, koska laki pitää sisällään säästökassojen alasajon.

Laki säädetään koskemaan kaikkia osuuskassoja, vaikka akuutti tarve on vain EKA:n kohdalla. Muut Suomessa toimivat osuuskassat, S-kassat ja Elannon kassat, eivät lakia tarvitsisi.

Suomalaisessa osuuskauppamaailmassa säästökassatalletukset ovat muodostaneet merkittävän rahoituslähteen. Säästökassalaki johtaa säästökassojen alasajoon ja siihen, että kauppatiet joutuvat jatkossa hankkimaan rahoituksensa rahoituslaitoksista. Tämä lisää osuuskauppojen rahoituskustannuksia, asettaa kauppatiet pankeista riippuvaisiksi ja vähentää talletuskilpailua. Ennen lain säätämistä olisi pitänyt selvittää, miten säästökassatoiminnan alasajo vaikuttaa rahoitusmarkkinoihin ja kauppatietujen toimintaan.

Säästökassakriisin syntyminen on EKA:n johdon ja valvontaviranomaisten vastuulla. Panakit lopettivat EKA:n luotottamisen jo vuosi sitten. Tämä tieto ilmeisesti salattiin valvoilta valtiovarainministeriön virkamiehiltä. Siitä lähtien EKA rahoitti toimintaansa yksinomaan talletuksia keräämällä ilman vastaavien vakuuksien lisäämistä. Tallettajilla ei kuitenkaan ole ollut mitään syytä epäillä vakuuksien riittämättömyyttä.

Julkisuudessa esillä olleita esityksiä talletusten leikkaamisesta ei pidä toteuttaa laissa. Talletukset on hyvitettävä täysimääräisinä, sillä tavallisia tallettajia ei ole mahdollista erotella speku-

latiivisista sijoittajista. Mahdolliset leikkaukset aiheuttaisivat talletusten pakenemisen myös muista säästökassoista eli seurauksena olisi uusia taloudellisia ongelmia. Toisaalta tappioiden sosialisoinnilla luodaan ennakkotapaus seuraavien kriisien selvittelylle ja hämärretään lopullisesti ero riskillisen ja riskittömän sijoituksen välillä.

Valiokunnan lausumaa tallettajien asemasta ei pidä hyväksyä. Valiokunnan esitys on tallettajien kiristämistä asettamalla talletusten lunastamisen ehdoksi sen, että tallettaja luopuu valtion hyväksi talletuksen korosta sekä myös talletukseen ja sen korkoon perustuvista muista oikeuksista. Näin säästökassatalletukset asetetaan erillaiseen asemaan valtion täysin takaamien pankkitalletusten kanssa.

Valtiolla ei ole kuitenkaan velvollisuutta maksaa korkoja, koska sillä ei ole ollut kyseisiä talletuksiakaan käytössään. Toisaalta korkojen jättäminen EKA:n maksettavaksi johtanee monimutkaisiin menettelyihin velkasaneerauksessa. Tässä tilanteessa saattaisi olla yksinkertaisempaa, että valtio maksaisi myös korot, noin 60 miljoonaa markkaa, ja perisi myöhemmin saatavansa EKA:lta.

Valiokunnan ehdotus muuttaa 12 §:n 2 momenttia siten, että ilmaisu ”tämän lain voimaantulon jälkeen” korvataan ilmaisulla ”29.10.1993 jälkeen” ei ole tarkoituksenmukainen, koska jo lakiesityksen antamisen yhteydessä on tehty selväksi, että uusille talletuksille ei säädetä valtiontakua. Näin tileille ei ole voinut kertyä uusia spekulatiivisia varoja.

Edellä olevan perusteella esitän,

että valtiovarainvaliokunnan olisi tullut ottaa edellä oleva huomioon talousvaliokunnalle lausuntoa antaessaan.

Helsingissä 29 päivänä marraskuuta 1993

Hannele Luukkainen

II

Hallituksen esityksen tallettajien saamisten turvaamisesta säästökassatoimintaa harjoittavassa osuuskunnassa pitäisi nimensä mukaisesti

olla ensisijaisesti säästökassatallettajan saamiset turvaava laki. Toisaalta lakiesitys on annettu perustelujen mukaan ”säästökassatoimintaa

kohtaan tunnetun luottamuksen vahvistamiseksi”.

Esitys ei täytä kumpaakaan perustavoitetta. Talletusten lunastaminen vain pääoman osalta jättää maksamattomat korot saneeraus-toimenpiteiden kohteena olevan osuuskunnan maksettavaksi. Tämä saattaa säästökassatalletukset ja -tallettajat epätasavertaiseen asemaan valtion täysin takaamien pankkitalletusten ja -tallettajien kanssa. Korkojen jättäminen suojan ulkopuolelle ei myöskään lisää luottamusta säästökassatoimintaa kohtaan, vaan päinvastoin heikentää sitä.

Valiokunnan lausunnossa talletusten lunastamiselle asetettua ehtoa valtion hyväksi tapahtuvasta talletuksen korosta sekä talletukseen ja sen korkoon perustuvista muista oikeuksista luopumisesta ei voi pitää hyväksyttävänä. Tallettajien asema on turvattava ilman kiristykseen viittaavia ehtoja.

Korkojen tulisi kuulua suojan piiriin, sillä se olisi myös yrityssaneerauksen käytännön toteuttamisen kannalta helpompi ja perustellumpi keino kuin näin suuren velkojajoukon jättäminen yrityssaneerauksen osapuoleksi.

Toinen keskeinen kysymys on säästökassatoiminnan kieltävä 10 §. Tämän pykälän tulkinnasta on asiantuntijakuulemisessa esiintynyt erilaisia käsityksiä. Jos maksukyvyttömäksi joutuneelta osuuskunnalta kielletään säästökassatoiminta myös maksukyvyttömyyden päätyttyä, estää se tämän osuuskunnan toiminnan kannalta keskeisen rahoituksen hankinnan muodon. Käytännössä tämä tarkoittaisi osuuskuntamuotoisen yritystoiminnan loppumista.

Helsingissä 29 päivänä marraskuuta 1993

Jouni Backman
Pentti Lahti-Nuuttila

Juhani Vähäkangas

Osuuskuntien säästökassatoiminnalla ei ole ollut valtion takausta, mutta valtiovarainministeriö on valvonut niin kassojen toimintaa kuin niiden vakuuksiakin. Julkisuuteen on valtiovarainministeriön toimesta myös kerrottu, että säästökassatalletukset ovat yhtä turvallisia kuin pankkitalletukset (esim. ylitarkastaja Kari Iho Iltalehdessä 6.3.1993: ”Me huolehdimme siitä, että säästökassatalletukset ovat yhtä turvallisia kuin pankkitalletukset.”).

Valtiovarainministeri Iiro Viinanen yhdessä ylitarkastaja Kari Ihon kanssa on allekirjoitussellaan vahvistanut EKA:n säästökassatalletusten vakuuksien riittävyyden 1.1.1993—31.12.1993 väliseksi ajaksi 26.3.1993.

Säästökassatallettajalla ei siis ole ollut mitään syytä epäillä, että hänen talletuksellaan ei olisi riittävää suojaa esim. vakuuksien osalta. Säästökassatalletuksia ei mielestämme voi pitää riskisijoituksina, vaan pankkitalletuksiin rinnastettavina talletuksina. Samaa korosti ylitarkastaja Kari Iho em. Iltalehden haastattelussa 6.3.1993.

Pidämme erittäin tärkeänä, että tallettajien saamiset turvaava ja säästökassatoiminnan jatkumisen mahdollistava laki saatettaisiin mahdollisimman nopeasti voimaan ja tallettajille voitaisiin ryhtyä maksamaan heidän talletuksiaan korkoineen heti lain voimaantulon jälkeen.

Edellä olevan perusteella esitämme,

että valtiovarainvaliokunnan olisi tullut ottaa edellä oleva huomioon talousvaliokunnalle lausuntoa antaessaan.

Tuulikki Hämäläinen
Timo Laaksonen

